

РОЗДІЛ 2 СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ У ТУРИЗМІ

УДК 338:332.075.1

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

І. Білецька

*Івано-Франківський інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету,
м. Івано-Франківськ, Україна*

Висвітлено становлення та розвиток концепції сталого розвитку суспільства загалом і сталого туризму зокрема. Визначено сутність понять “сталий розвиток” і “сталий туризм”, принципи та складові сталого розвитку. Проаналізовано взаємозв’язок концепцій сталого розвитку та сталого туризму. Обґрунтовано основні стратегічні пріоритети при формуванні концепції сталого розвитку туризму в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, сталий туризм.

Концепція сталого розвитку суспільства є сьогодні основним вектором розвитку у глобальному масштабі. Її становлення та поширення на всі сфери людської діяльності викликані реаліями часу (передусім орієнтацією світової економіки при виробництві матеріальних і нематеріальних благ на невідновлювані ресурси, незворотними глобальними природнокліматичними змінами, що деструктивно впливають на традиційний МПП та, як наслідок, змінюють соціально-економічний устрій цілих континентів) та необхідністю встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, умовою існування яких є безпечне і здорове довкілля. Такі тенденції спокують суспільство до перегляду «споживчої» ідеології попереднього тисячоліття та переходу на принципи сталого розвитку у всіх сферах людської діяльності. Загалом, щоб забезпечити сталий розвиток, сучасна цивілізація повинна спрямовувати свій науковий потенціал на створення конкретних оптимістичних моделей еволюції суспільств, спроможних диверсифікувати ризики майбутнього.

Туризм є однією з найдинамічніших за темпами зростання галузей світового господарства. Так, за підсумками 2011 р. туристична індустрія виробила 10% світового ВВП, в ній було зайнято понад 200 млн осіб, грошовий обіг перевищив 1 млрд дол. США (для порівняння: у 1990 р. – 262 млн. дол. США, у 2000 р. – 475 млн дол. США, у 2010 р. – 927 млн дол. США). Загалом за останні 20 років обсяги світових туристичних потоків зросли від 277 млн осіб 1980 р. до 983 млн осіб 2011 р. За прогнозами експертів ВТО, обсяги туристичних потоків зростатимуть і надалі, у середньому на 3,3% щорічно і до 2030 р. сягнуть 1,8 млрд осіб. При цьому спостерігатимуться зміни у структурі світового ринку туристичних послуг

– зросте ринкова частка країн, що розвиваються. Так, якщо 1980 р. їх частка становила 30%, 2011 р. – 47%, то 2030 р. прогнозується зростання до 57% [13].

Отже, тенденції зростання туристичної галузі актуалізують питання сталого розвитку туризму з метою гармонізації інтересів туристичного бізнесу, місцевих громад туристичних дестинацій і рівня екологічного навантаження на території дестинації, особливо за умов загострення проблеми екологічної безпеки планети.

Для України розвиток туризму є перспективним напрямом зміцнення конкурентних переваг на світовому ринку торгівлі туристичними послугами. Україна володіє потужним туристично-рекреаційним потенціалом (кліматичними, водними, орографічними, приморсько-пляжними, біотичними, ландшафтними, бальнеологічними, фітолікувальними, спелеологічними природними та історично-краєзнавчими ресурсами), що створює умови, сприятливі для розвитку туристичної діяльності. Проте застарілий матеріально-технічний комплекс (70% якого потребує реконструкції та відновлення); невідповідність сервісу міжнародним стандартам; неорганізованість і несистемність формування індустрії відпочинку та розваг (левова частка ТРК спрямована на лікувально-реабілітаційний туризм); занедбаність історико-культурних туристичних ресурсів (ІКТР) і відсутність державного механізму використання ІКТР приватним капіталом, що могло би, на зразок країн Західної Європи, вирішити проблему збереження історико-культурної спадщини та підвищити привабливість ІКТР для туристичної сфери; хаотичність забудови туристично-рекреаційних зон і недотримання санітарно-гігієнічних норм при цьому призводить до їх екологічного перевантаження та актуалізує проблему екологічної безпеки; невизначеність статусу сільського зеленого туризму, що за підтримки держави міг би одночасно вирішити проблему вимирання сільських місцевостей і підвищення рівня зайнятості і добробуту населення, є очевидними перешкодами успішному розвитку туристичної галузі. Глобальні тенденції екологізації мислення, зростання попиту на екологічно чисті товари і послуги (у туризмі – екопомешкання, здорову їжу, екотранспорт тощо), збільшення частки еко-туризму зумовлюють необхідність перегляду туристичної політики України та її переосмислення на основі принципів сталого розвитку.

Проблематика сталого розвитку суспільства на макро-, мезо- та мікрорівнях, механізми формування та реалізації політики сталого розвитку, її ресурсного забезпечення активно досліджують зарубіжні та вітчизняні вчені. Зокрема, вагомий внесок у розвиток концепції сталого розвитку зробили Д. Медоуз, Дж. Форрестер, Л. Браун, Г. Гарднер, Н. Картер, Ш. Лиле, О. Амоші, І. Балабанова, В. Белкін, В. Вернадський, В. Голубєв, В. Герасименко, В. Данильчук, К. Даніелян, М. Долішній, С. Демяненко, М. Круглов, Б. Кліяненко, М. Мальська, Б. Маклярський, Н. Потрубач, В. Цибух, В. Федорченко, М. Чумаченко. Водночас, деякі аспекти сталого розвитку, зокрема формування механізму забезпечення сталого розвитку, потребують подальших досліджень.

Парадигма сталого розвитку включає в себе вимоги захисту довкілля, соціальної справедливості та відсутності расової й національної дискримінації.

Загалом у науковій літературі виявлено понад 50 визначень поняття «сталий розвиток», що свідчить про різноманітність поняття. Так, з економічної точки зору сталий розвиток трактується як підтримуваний еколого-економічний роз-

виток, що не загрожує майбутнім поколінням вичерпанням ресурсів завдяки оптимальному використанні обмежених ресурсів і застосуванню природо-, енерго- і матеріалоощадних технологій; в екологічному контексті сталий розвиток повинен забезпечити глобальну стабільність усієї біосфери (цілісність біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатність) шляхом підтримки її здатності самооновлюватися й адаптуватися до різноманітних зовнішніх змін за умови збереження її біорозмаїття; а у площині соціології сталий розвиток тлумачиться як збереження стабільності суспільних і культурних систем (насамперед спадщини невідоміючих культур), зменшення кількості конфліктів у суспільстві.

Отже, сталий розвиток – це розвиток, що задовольняє потреби сьогодення і гарантує таку ж можливість майбутнім поколінням за рахунок реалізації концепції потреб, насамперед бідного населення світу, та концепції обмеження можливостей навколишнього середовища у задоволенні теперішніх і майбутніх потреб [6].

Питання походження терміна «сталий розвиток» (від англ. sustainable development) є дискусійним. З одного боку, існує думка, що вперше термін «сталий розвиток» прозвучав у доповіді «Всесвітня стратегія охорони природи» (1980) за ініціативою ЮНЕП МСОП (Міжнародного союзу охорони природи) Всесвітнього фонду дикої природи.

З іншого боку, термін «сталий розвиток» пов'язують з іменем прем'єр-міністра Норвегії Гру Харлем Брундланд, яка вжила його, оприлюднюючи на засіданні ООН (1987) звіт Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє». У своїй промові вона зазначила: щоб розвиток був сталим, слід враховувати не лише його економічні аспекти, а й соціальні та екологічні фактори, а в коротко- та довгостроковій перспективі необхідно врахувати всі переваги і недоліки альтернативних варіантів розвитку. Поняття «сталий розвиток» у звіті визначене як розвиток, що задовольняє потреби сьогодення і гарантує таку ж можливість майбутнім поколінням [5].

Основи сучасної концепції сталого розвитку закладені 1972 р. у доповіді Римського клубу («Limits to Growth») «Межі зростання», в якій обговорюються можливі наслідки глобальної тенденції зростання населення планети, нарощування обсягів промислового і сільськогосподарського виробництва, виснаження природних ресурсів й забруднення довкілля, внаслідок чого буде досягнуто фізичної межі зростання на планеті Земля з подальшим різким і неконтрольованим зменшенням кількості населення, економічним занепадом і деградацією екосистем. Відзначається необхідність змін свідомості людей (системного мислення) для утримання економічної, соціальної та екологічної стабільності [9].

Водночас термін sustainable development (сталий розвиток) пов'язаний словосполученням sustainable state society (суспільство сталого стану), яке у науковий обіг запровадив У.Офулс у 70-х роках ХХ ст. та активно підтримали прихильники ідеї можливої техногенної глобальної катастрофи Д.Хартвік, Дж. Форрестер і Д. Медоуз [4].

У монографії Германа Дейлі «Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку» (1980) обґрунтована інноваційна економічна теорія сталого розвитку, за якою сталий розвиток – це гармонійний, збалансований, безконфліктний прогрес всієї земної цивілізації, груп країн (регіонів, субрегіонів), а також окремо взятих країн за науково обґрунтованими планами (методами системного підходу) [12].

У 80-х роках минулого століття динамічний розвиток світової туристичної сфери та розширення туристичної інфраструктури актуалізували регулятивне значення екологічної функції туризму у наростаючому конфлікті між економічною та соціальною функціями, що за своєю природою суперечать одна одній. З одного боку, туристична діяльність стала джерелом прибутків, з іншого – джерелом конфлікту між місцевим населенням, туристами та природно-рекреаційним фондом туристичної дестинації. Такі незворотні процеси зумовили необхідність переосмислення стратегічних орієнтирів та врахування у туристичній діяльності принципів сталого розвитку суспільства, які поступово ставали домінантами формування напрямів розвитку цивілізації. Так з'явилася концепція сталого розвитку туризму (sustainable tourism) – нова філософія подорожування, складова концепції сталого розвитку, що передбачає інтеграцію соціальних, економічних і екологічних аспектів при ухваленні рішень [9].

Принципи сталого розвитку для сфери туризму UNWTO сформулювала 1988 р. Згідно з UNWTO, сталий туризм – це такий напрям розвитку туризму, який забезпечує можливість одночасно задовольняти потреби туристів з огляду на інтереси приймаючого регіону та зберегти цю можливість у майбутньому. При цьому всіма ресурсами необхідно управляти таким чином, щоб економічні, соціальні та естетичні потреби задовольнялися з підтримкою культурної й екологічної цілісності, без заподіяння шкоди біологічній розмаїтості і системам життєзабезпечення [9].

На конференції «Тіні зеленого кольору» (Лідсі, Англія, 1990 р.) активно обговорювалося питання розвитку зеленого туризму як пріоритетного виду туризму у контексті виконання принципів сталого розвитку суспільства загалом.

У 1991 р. в другому виданні Всесвітньої стратегії охорони природи (ВСОП) – «Турбота про планету Земля – Стратегія стійкого життя» підкреслювалося, що розвиток повинен базуватися на принципах збереження живої природи, захисту структури, функцій і різномайття природних систем, від яких залежать біологічні види.

Основою для формування триєдиної концепції сталого еколого-соціально-економічного розвитку послужила теорія ноосфери В.І. Вернадського. Узагальнено концепцію на саміті ООН (United Nations Conference on Environment and Development (Earth Summit) 1992 році в Ріо-де-Жанейро за участю більш ніж 180 країн світу, багатьох міжнародних організацій та провідних учених. На саміті Землі було узгоджено «Порядок денний на XXI століття» (Agenda 21) – план дій щодо сталого розвитку, затверджено Програму всесвітньої співпраці, основними цілями якої визначено високу якість навколишнього середовища і здорову економіку для всіх народів світу, задоволення потреб людей і збереження сталого розвитку протягом тривалого періоду. Однак попри всі декларації, учасники саміту досягти балансу між економічним ростом, соціальною спільнотою та навколишнім природним середовищем так і не вдалося [7].

У 1995 р. Світова конференція з розвитку сталого туризму (Ланзаро, Канарські острови) прийняла Хартію розвитку сталого туризму, в якій сталий розвиток визначено як процес управління глобальними ресурсами, результатом якого має бути їх збереження, що, своєю чергою, сприятиме збереженню природного та культурного багатства.

У 1996 р. UNWTO, Всесвітня рада з туризму і подорожей і Рада з проблем Землі (Earth Council) опублікували звіт «Програма дій на XXI століття для індустрії туризму і подорожей – назустріч екологічному стійкому розвитку», в якому окреслені

шляхи розвитку туристичної галузі, завдання урядів та інших учасників у цій сфері.

У 1997 р. представники 38 країн та ЄС прийняли Кіотський протокол (міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів). Протокол зобов'язував розвинені країни та країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у 2008-2012 рр. до рівня 1990 р. І хоча Кіотський протокол, що набув чинності 16 лютого 2005 р., з туризмом прямо непов'язаний, його значення зрозуміле кожному, адже йдеться про чистоту повітря, яке є одним з головних мотивів при виборі туристичної дестинації.

На сьогодні протокол підписали та ратифікували 187 країн, зобов'язавшись зменшити середньорічні обсяги викидів парникових газів у середньому на 5,2% (порівняно з 1990 р.). Окреме зобов'язання щодо їх зниження взяли Японія — на 6%, США — на 7%, ЄС — на 8%, Австрія – на 13%. Зменшити викиди парникових газів можна такими шляхами [10]:

1. Механізм чистого розвитку (Clean Development Mechanism, CDM) – передбачає співпрацю між країною, що розвивається, та індустріалізованою країною.

2. Торгівля викидами (International Emission Trading, IET) – передбачає прямий продаж викидів від однієї індустріалізованої країни до іншої.

3. Спільне впровадження (Joint Implementation, JI) – передбачає співпрацю між двома індустріалізованими країнами.

Бонська угодою 1998 р. запроваджено правила розрахунку викидів парникових газів, схеми торгівлі квотами, системи виконання зобов'язань.

У квітні 1999 р. рішенням Генеральної Асамблеї UNWTO та Комісії зі сталого розвитку ООН ухвалена «Міжнародна програма зі сталого розвитку туризму». Того ж року у Сантьяго ухвалено «Глобальний етичний кодекс туризму», основні положення якого розкривають сутність концепції сталого розвитку в туризмі, дотримуючись якої туристична діяльність буде економічно життєздатною, етично та соціально справедливою [8].

Шведське агентство з охорони навколишнього середовища принципи сталого розвитку [11]:

- використання природних ресурсів, без їх виснаження;
- скорочення надмірного споживання і відходів;
- збереження природного, соціального і культурного розмаїття;
- ретельне планування, комплексний підхід, інтеграція програм екологічного туризму в плани регіонального розвитку;
- підтримка місцевих економік;
- консультування зацікавлених осіб і громадськості;
- навчання персоналу;
- соціально відповідальний маркетинг туризму.

У 2000 р. на черговому саміті ООН ухвалено Декларацію тисячоліття, за якою Україна взяла на себе зобов'язання досягти Цілей тисячоліття до 2015 р.: подолання бідності; забезпечення доступу до якісної освіти; забезпечення гендерної рівності; зменшення дитячої смертності; зміцнення здоров'я матерів, обмеження поширення СНІДу, туберкульозу; забезпечення сталого розвитку довкілля (доступ до централізованого водопостачання, регулювання викидів парникових газів, зниження забруднення водних

об'єктів, охорона лісистості територій та збереження природоохоронних територій).

На Міжнародній конференції з фінансування розвитку 2002 р. у Монтерей (Мексика) (International Conference on Financing for Development), для досягнення цілей сталого розвитку запропоновано використовувати так і інструменти: податкові важелі, інвестиції в економічну і соціальну інфраструктуру, розвиток ринків капіталу через банківські системи, виважена бюджетна і грошова політика.

Учасники Світового саміту зі сталого розвитку (Саміт Землі 2002, Ріо+10) 2002 р. у Йоганнесбурзі затвердили так званий Йоганнесбурзький план з імплементації – Йоганнесбурзьку декларацію зі сталого розвитку, в якій зазначено, що багато ухвалених за минуле десятиліття рішень залишилися невиконаними: попри сподівання не ратифіковано Кіотський протокол (невизначеність наукових знань, розбіжності щодо координаційних можливостей). Ухвалені на саміті рішення позитивно вплинули на просування ідей сталого розвитку. Важливість впровадження принципів сталості в розвиток туризму, обґрунтовано тим, що туризм є одним із найбільш енергомістких секторів економіки.

На 88-й сесії Виконавчої ради UNWTO 2010 р. прийнято «Білу книгу» – програму реформування організації з метою підвищення ефективності її діяльності, в якій окреслено основні пріоритети розвитку міжнародного туризму країн членів UNWTO за принципами сталого розвитку: внутрішній туризм, забезпечення зайнятості в туризмі, управління у туризмі.

Боротьбу з бідністю та дбайливе ставлення до ресурсів з метою досягнення цілей сталого розвитку до 2015 року визнано найважливішими завданнями в ухваленій 2012 р. конференції ООН з питань сталого розвитку «Ріо+20», декларації «Майбутнє, якого ми прагнемо». Проте, як визнали критики, ці завдання мають декларативний характер, оскільки чітких механізмів їх досягнення, не визначено [13].

Отже, починаючи з 90-х років ХХ ст., людство приділяє багато уваги розробці міжнародних угод з питань охорони довкілля, в яких екологічну сферу визнано пріоритетною у суспільному розвитку, однак екологічна ситуація за цей час не поліпшилася, а навпаки, перетворилася на загрозову. Для туристичної сфери екологічна стабільність є передумовою існування, тому врахування принципів сталого розвитку при плануванні та організації туристичної діяльності є особливо важливою вимогою сьогодення. Невиконання принципів сталого розвитку, серед іншого, зумовлене нерівномірністю соціально-економічного розвитку країн. Якщо для країн з розвинутою економікою принципи сталого розвитку є пріоритетними при формуванні економічної політики, то для більшості країн, що розвиваються на першому місці все ще залишаються проблеми “виживання”. Проблема сталого розвитку має глобальний характер, не є і не може бути досягненням окремої групи країн, а її слід розглядати у площині співпраці та взаємодопомоги заради життя майбутніх цивілізацій.

Якщо врахувати прогнози експертів UNWTO про динамічне зростання частки ринку країн, що розвиваються, то на перший план виступає проблема сталого розвитку таких туристичних дестинацій, а отже, актуальним постає питання співпраці, координації та інтеграції зусиль розвинених у туристичному плані країн і країн, у які поступово зміщуються вектори туристичних інтересів.

Сталий розвиток — це керований розвиток. Основу його керованості становлять

системний підхід і сучасні інформаційні технології, які дають змогу дуже швидко моделювати різні варіанти розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати та обрати оптимальний.

Концепція сталого розвитку ґрунтується на п'яти головних принципах [1]:

1. Людство дійсно може надати розвитку сталого і довготривалого характеру для того, щоб він відповідав потребам людей, які живуть зараз, не втрачаючи при цьому майбутні покоління можливості задовольняти свої потреби.

2. Обмеження, які існують у сфері експлуатації природних ресурсів, відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки і соціальної організації, а також із здатністю біосфери до самовідновлення.

3. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на благополучне життя. Без цього сталий і довготривалий розвиток просто неможливий. Одна з головних причин виникнення екологічних та інших катастроф – злидні, які стали у світі звичайним явищем.

4. Необхідно узгодити спосіб життєдіяльності тих, хто користується надмірними засобами (грошовими і матеріальними), з екологічними можливостями планети, зокрема відносно використання енергії.

5. Розміри і темпи зростання кількості населення повинні відповідати виробничому потенціалу глобальної екосистеми Землі, що змінюється, а тому їх слід контролювати у глобальному просторі за допомогою міждержавної співпраці.

Сталий розвиток має чотири основні складові: економічну, екологічну, політичну та соціальну (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозв'язок основних складових сталого розвитку

Досягти цілей, окреслених концепцією сталого розвитку, можна лише за умови рівноцінного розвитку кожного з елементів сталого розвитку.

Концепція сталого туризму реалізується у межах концепції сталого розвитку суспільства (рис.2).

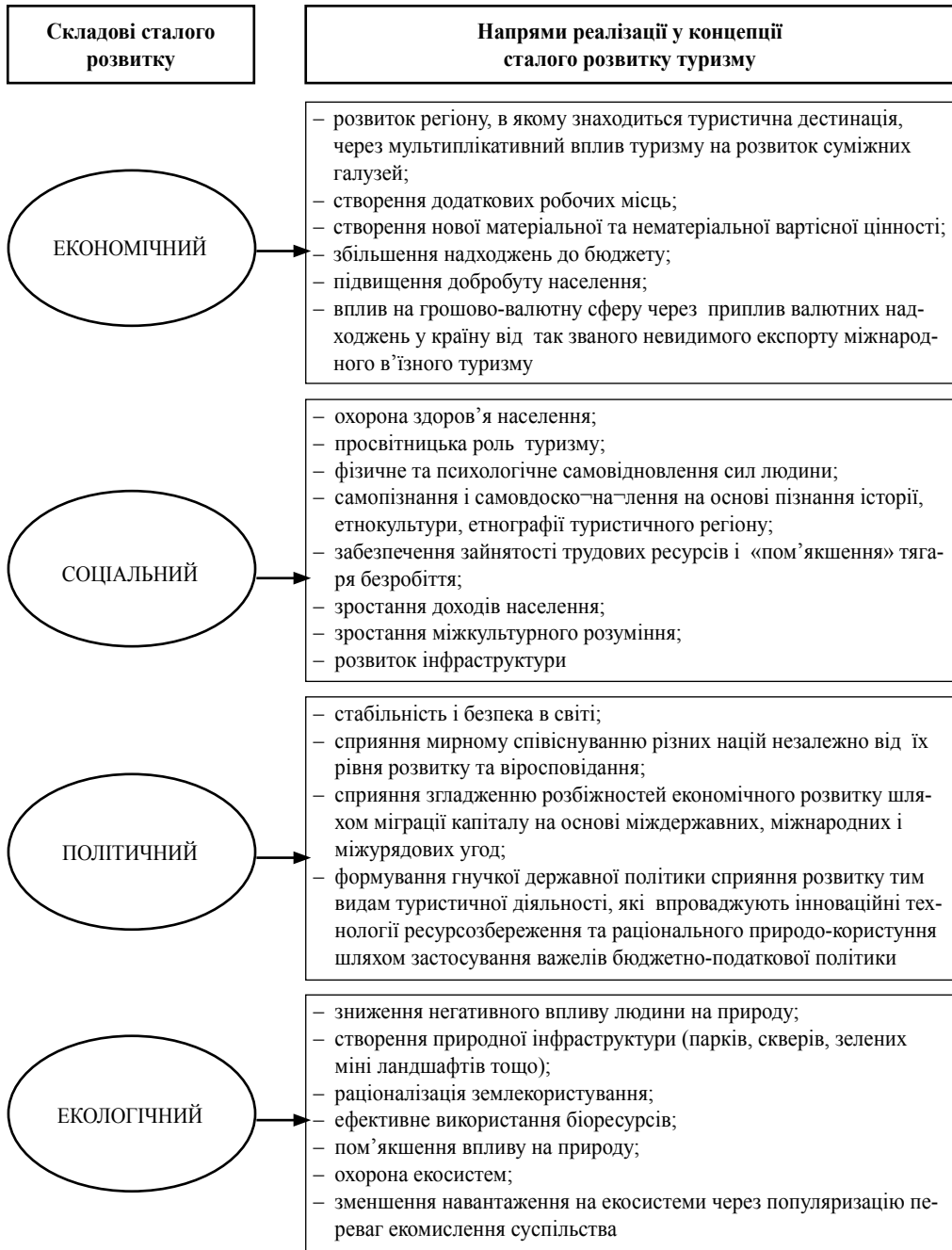

Рис. 2. Взаємозв'язок сталого туризму та сталого розвитку

Принципи сталості екологічного, економічного та соціокультурного розвитку туризму можуть бути реалізовані за таких умов:

1). оптимального використання природного середовища, що є визначальним чинником існування туризму та підтримки екологічної стабільності планети;

2). мирного співіснування культур і зростання міжкультурного толерантного взаєморозуміння;

3). розробки довгострокових програм підтримки тих учасників ринку, які при плануванні своєї туристичної діяльності послуговуються принципами сталості, в тому числі при вирішенні соціальних проблем суспільства через підтримку соціального туризму.

Основними завданнями реалізації концепції сталого розвитку в Україні є такі:

1. Економічне зростання – забезпечення можливостей, мотивів і гарантій праці громадян, якості життя, функціонування ефективної економіки та раціонального споживання матеріальних ресурсів.

2. Соціальна справедливість – встановлення гарантій рівності громадян України перед законом, забезпечення рівних можливостей для досягнення матеріального, екологічного і соціального благополуччя.

3. Охорона навколишнього природного середовища – створення умов всім громадянам для життя в здоровому навколишньому середовищі з чистим повітрям, землею, водою, захист і відновлення флори і фауни.

4. Раціональне використання всіх видів ресурсів – створення системи гарантій раціонального використання всіх видів ресурсів на основі дотримання національних інтересів країни та збереження ресурсів для майбутніх поколінь.

5. Демографічна стабільність – формування ефективної державної політики з метою подовження тривалості життя і стабілізації кількості населення України, надання всебічної підтримки молодим сім'ям, охорона материнства і дитинства.

6. Активна співпраця з усіма країнами і міжнародними організаціями з метою досягнення загальнопланетарної стабільності та злагоди.

7. Пріоритетний розвиток людини, необхідність полегшення тягаря економічних реформ і забезпечення їм підтримки громадськості – держава повинна забезпечувати зайнятість працездатного населення і підтримувати непрацездатних. Важливо також забезпечити надання безкоштовних базових медичних послуг і гарантувати здобуття безоплатної освіти.

8. Соціальна стабільність держави – зміни в соціально-економічній сфері та екології потребують реформування суспільно-політичної системи й адекватних інституційних перетворень.

Передумовою переходу України до моделі сталого розвитку економіки загалом і туристичної сфери, зокрема, є чітка послідовність дій, спрямованих на поліпшення якості навколишнього середовища. При цьому необхідність подолання ресурсо-екологічної кризи, всебічного оздоровлення навколишнього середовища, усунення причин екологічних катастроф потребує кардинального вдосконалення природо-користування, економного витрачання природних ресурсів в усіх галузях і сферах виробництва. Від цього значною мірою залежать ефективність суспільного виробництва загалом, темпи економічного поступу і зростання життєвого рівня населення, а також обсяги нагромаджень фінансових ресурсів, за допомогою яких можна розв'язати соціально-економічні та екологічні проблеми. Проте, говорячи про сталий

розвиток, не слід обмежуватись екологічними питаннями. Сталий розвиток – це процес, в якому використання ресурсів, напрями інвестування, аспекти технологічного розвитку та інституційні зміни гармонійно поєднуються з потребами теперішнього і майбутніх поколінь.

Отже, досягнення сталості – це складний процес, що передбачає кооперування на різних рівнях – національному, науковому, місцевому, рівні ЗМІ та ін. У суспільстві формується нове мислення з орієнтацією на сталий розвиток. У сфері туристичного бізнесу вже спостерігається вплив нових мотивацій для подорожі, зумовлених потребою отримання такого туристичного досвіду, який би втілював, окрім іншого, екологічну і соціальну відповідальність. Отже, суспільний розвиток продукує нові парадигми розвитку туризму, що ґрунтуються на засадах екологізації, соціологізації, гуманізації та принципах сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. досл.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К.: МАУП, 2005. – 492 с.
2. Вахович І. М. Теоретичні засади формування моделі сталого розвитку суспільства / І. М. Вахович // Науковий вісник Волинського нац. ун. Ім. Лесі Українки. – 2009: – вип. 15 С. 17-27.
3. Голубець М. А. Розвиток “сталий” чи “збалансований”? / М. А. Голубець // Український географічний журнал. – 2006. – № 2. – С. 66-69.
4. Медоуз Д. Х. Пределы роста. 30 лет спустя / Д. Х. Медоуз, Й. Рандерс, Д. Л. Медоуз. – М.: ИКЦ “АКАДЕМКНИГА”, 2007.
5. Сімченко Н. О. Дослідження феномену сталого розвитку крізь призму системної парадигми // Н. О. Сімченко: [Електронний ресурс]. – режим доступу до сайту: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2010_2/.../100225.pdf
6. Поліщук В. Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону / В. Г. Поліщук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 168 – 173.
7. Програма дій “Порядок денний на ХХІ століття”: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт “Планета Земля”, 1992 р.): Пер. з англ. – 2-ге вид. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
8. Gossiling S. Tourism – Sustainable Development Option? / S. Gossiling // Environmental Conservation. – 2000. – Vol. 27 – N 3.
9. Kates R. W. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice / R. W. Kates, T. M. Parris, A. A. Leiserowitz. – Environment: Science and Policy for Sustainable Development. N. 3. – P. 8 –21.
10. Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development Електронний ресурс / Режим доступу до сайту: <http://www.un.org/esa/ffd>
11. Hulse J. H. Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past / J. H. Hulse. – New Delhi: Cambridge University Press India Pvt. Ltd. Ottawa: International Development Research Centre, 2007. – 390 p.
12. Sustainable Tourism: [Електронний ресурс]. – режим доступу до сайту: <http://www.ecu.edu/cs-acad/sustainabletourism>
13. Tourism Industry: [Електронний ресурс]. – режим доступу до сайту: <http://www>.

parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2000/rp00-066.pdf

*Стаття: надійшла до редколегії 06.06.2012
прийнята до друку 15.06.2012*

FEATURES REGULATION OF TOURISM INDUSTRY IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

I. Beletskaya

*Ivano-Frankivsk Institute of Management
Ternopil National Economic University
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

The article focuses on the issue of conceptualisation and promotion of sustainable development of society as a whole and tourism in particular. It offers the definition of sustainable development, defines the notion of sustainable tourism, and determines the foundations and elements of sustainable development. The article analyses the interrelation of concepts of sustainable development and sustainable tourism.

The article substantiates the major strategic priorities for conceptualizing sustainable development of tourism in Ukraine.

Key words: sustainable development, sustainable tourism

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНДУСТРИИ В КОНТЕКСТЕ КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

И. Белецкая

*Ивано-Франковский институт менеджмента
Тернопольского национального экономического университета,
г. Ивано-Франковск, Украина*

Освещены становление и развитие концепции устойчивого развития общества в целом и устойчивого туризма в частности. Определена сущность понятий «устойчивое развитие» и «устойчивый туризм», принципы и составляющие устойчивого развития. Проанализирована взаимосвязь концепций устойчивого развития и устойчивого туризма. Обоснованы основные стратегические приоритеты при формировании концепции устойчивого развития туризма в Украине.

Ключевые слова: устойчивое развитие, устойчивый туризм.